

”Zorg dat je bij de voorhoede zit!”

Elektronische Leeromgeving veroverd brandweerdomein

Over drie jaar zijn vrijwel alle brandweeropleidingen in Nederland gedigitaliseerd. Alle theoretische lesstof in het initieel brandweeronderwijs en in vakbekwaamheidsprogramma's wordt dan via een Elektronische Leeromgeving (ELO) aangeboden. Die voorspelling deed Paul Joosten, programmaleider Vakbekwaamheid en Kennis van Brandweer Nederland, tijdens de ELO-dag op het IFV op 6 september 2016. Meerdere regio's zijn al begonnen met de implementatie, maar er is nog veel werk te doen. Succesvolle invoering van 'het nieuwe leren' bij de brandweer is vooral een organisatorische uitdaging voor de regionale korpsen.

Ingrijpende verandering

Zelden trok een themabijeenkomst op het IFV zo'n diverse doelgroep als de ELO-dag. Een bont gezelschap onderwijskundigen, oefenleiders, OTO-coördinatoren en techneuten verzamelde zich in Arnhem, om kennis te nemen van de stand van zaken rond de invoering van de ELO. En om mee te denken en mee te praten over een ontwikkeling met grote impact.

“Want de omschakeling van statische papieren lesboeken en klassikaal onderwijs naar blended onderwijs met een grote e-learning component binnen een dynamische elektronische leeromgeving, zal het vakbekwaamheidsstelsel van de brandweer ingrijpend veranderen”, signaleert Wim Beckmann, manager Brandweeracademie van het IFV. “Met functiegerichte lesprogramma’s op maat voor alle brandweerlieden.

Helemaal nieuw is het principe niet, want andere branches hebben al langer ervaring met elektronisch onderwijs. Nu sluit ook de brandweer aan bij de trend van digitaal leren, maar zet ook meteen een nieuwe standaard”

De eerste fase van de implementatie van de ELO is veelbelovend; het is de eerste keer dat een dergelijke nieuwe onderwijssystematiek voor de brandweer landelijk wordt ingevoerd. Tien brandweerregio’s zijn inmiddels al in meer of mindere mate ‘live’ actief met de ELO, alle andere korpsen zijn druk bezig met de voorbereidingen. Een onomkeerbare weg, stelt Paul Joosten vast. “Maart 2017 is het laatste moment waarop nog brandweeropleidingen oude stijl van start kunnen gaan. Maar voor een soepele landelijke invoering is het beter als korpsen zo snel mogelijk omschakelen naar de nieuwe leeromgeving. Wacht niet tot het laatste moment en zorg dat je in de voorhoede zit!”

Blended Learning

Wat de ELO precies is? Kort samengevat: een webapplicatie voor (brandweer)onderwijs, waar cursisten functiegericht al hun theoretische kennis kunnen halen, ter voorbereiding op praktijkcursussen en examens. Niet alleen voor de basisopleiding en specialistische modules, maar ook voor bijscholing en oefenprogramma’s. Het theoretisch onderwijs wordt niet meer groepsgewijs in klaslokalen achter een stoffig boek doorgebracht, maar individueel thuis op de bank met de laptop of tablet op schoot. Een kwestie van inloggen en het functiegerichte opleidingsprogramma volgen. Niet alle lesstof leent zich voor een digitale omgeving. Voor sommige thema’s blijven groepsgewijze lessen nodig, maar die worden dan wel gericht, praktischer en korter. Deze combi van lesvormen, bekend als ‘blended learning’, wordt de nieuwe standaard binnen de brandweer.

“De ELO is in feite een tour guide, een routeplanner waarmee elke kandidaat zijn eigen leerroute kan uitstippelen”, aldus keynote speaker Job Bilsen van Bright Alley, dat gespecialiseerd is in onderwijskunde, (game)design en e-learning. “Daarmee wordt het onderwijs adaptief.” Bilsen ziet verder ontwikkelingen op het gebied van nieuwe werkvormen, social learning en het gebruik van open technologie. Daarnaast is content blijven ontwikkelen en mensen prikkelen noodzaak: “Een Donald Duck lees je ook niet 52 weken lang”. Belangrijk voor de acceptatie van de ELO is een actieve, vragende houding van de gebruikers in het land, weet Bilsen.

Lessen en aanbevelingen

Het brandweerveld is de ELO aan het ontdekken, met tien regio's als koplopers die al delen van hun opleidingen via de digitale omgeving aanbieden. Wat heeft de voorhoede van het proces geleerd en wat zijn de aanbevelingen voor de korpsen die nu in hun startfase zitten? Robert Kleine, landelijk portefeuillehouder ELO en lid van de landelijke regiegroep ELO, schetst de stand van zaken. "Wat we tot dusver hebben geleerd is dat implementatie van de ELO en blended learning meer tijd en capaciteit kost dan verwacht. Het inschakelen van ervaren collega's kan de invoering versnellen. Ook is gebleken dat bij de invoering goede onderwijskundige ondersteuning nodig is. Een belangrijke aanbeveling is om tijdig te beginnen met de technische en organisatorische voorbereidingen om de overstap naar de nieuwe methodiek soepel te kunnen maken. De landelijke projectorganisatie kan de regio's bij hun ELO-proces ondersteunen en faciliteren. De opleiding Manschap A wordt vanaf maart 2017 uitsluitend in blended vorm aangeboden. Zorg dus dat de organisatie er klaar voor is en dat instructeurs en trajectbegeleiders tijdig zijn bijgeschoold in de ELO systematiek."

Ervaringsdeskundigen aan het woord

De eerste praktijkervaringen zijn er inmiddels. De route daarbij is: niet eerst de hele systematiek uit ontwikkelen en perfectioneren en dan pas implementeren, maar stapsgewijze invoering van modules en functionaliteit, zodat het brandweerveld kan leren en ervaring op kan doen. Cursisten en instructeurs en uit de voorhoede zien positieve effecten van de eerste (manschap)opleidingen via de ELO. Maar het volgen van een eigen leertraject via de digitale weg, vergt wel discipline en goede planning.

Jaap Stuiver, opleidingscoördinator: "Door het functiegerichte opleidingsprogramma is de hoeveelheid lesstof die cursisten tot zich moeten nemen minder, maar het vraagt wel eigen initiatief en discipline om

de lessen tijdig te volgen als voorbereiding op de praktijkcursus. Het onderwijsteam moet de verrichtingen van de groep monitoren en ook zorgen dat mensen die minder handig zijn in een digitale omgeving het kunnen bijbenen.”

Jeroen Luiden, instructeur: “Voor instructeurs betekent de ELO dat je in de cursussen meer praktisch begeleidend dan docerend bezig bent. Ook voor instructeurs is het belangrijk goed beslagen ten ijs te komen, want ik merk dat cursisten veel beter voorbereid op de praktijkcursus komen en slimme vragen stellen.”

Rob Meijer, instructeur Manschap a: “De ELO brengt meer structuur in zelfstudie, maar die nieuwe methodiek moet wel beklijven bij de cursisten. Maak er tijd voor vrij in je dagplanning. Zelfstudie kost, net als klassikaal onderwijs, tijd.”

Riejanne Van der Kamp, cursist Manschap a: “Groepsgewijs opstarten om vertrouwd te raken met de methodiek is nuttig, maar je moet er veel energie in stoppen om het goed te leren beheersen. Ik vind de werkvorm van ELO aantrekkelijk, dankzij de interessante en leerzame filmpjes bij de lesstof. Het is echt belangrijk om jezelf via de ELO goed op de praktijklessen voor te bereiden. Anders val je op de cursus snel door de mand en mis je noodzakelijke kennis.”

Debora Bastiaannet, cursist manschap a: “Aanvankelijk vond ik zelfstudie via de ELO best een hele opgave met een hoge informatiedruk en het kostte ook veel tijd. Maar in de loop van het opleidingsprogramma neemt je kennis toe en ga je er sneller doorheen. Mijn voordeel is dat ik in ploegdienst werk en dat ik overdag veel thuis ben. Dan kan ik thuis rustig studeren.”